

WOJEWÓDZTWO
ŚWIĘTOKRZYSKIE

Wydano na zlecenie:
Województwa Świętokrzyskiego
Urząd Marszałkowski
Województwa Świętokrzyskiego
Al. IX. Wieków Kielc 3
25-516 Kielce

SENS HIERARCHII POSTĘPOWANIA Z ODPADAMI

Często nie wiemy, że stan środowiska, w jakim żyjemy, zależy od naszych codziennych wyborów. Tymczasem podjęcie najmniejszego nawet działania niesie za sobą pozytywne, widoczne rezultaty. Dbanie o środowisko jest opłacalne nie tylko dla natury, ale także dla naszego portfela.

CHCESZ PŁAĆCIĆ MNIEJSZE RACHUNKI??

1. **GAŚ ŚWIATŁO** w pomieszczeniach, w których nikt nie przebywa. **ODŁĄCZAJ URZĄDZENIA ELEKTRYCZNE**, z których już nie korzystasz. Gdy zostawiasz je w stanie „uśpienia” nadal pobierają energię.

2. **WYMIĘŃ ŻARÓWKI NA ENERGOOSZCZĘDNE** - zużywają znacznie mniej energii niż tradycyjne.

3. **SEGREGUJ ODPADY** - każdy worek odpadów zmieszanych to dodatkowa opłata.

4. **ZWRACAJ UWAGĘ** na eko-oznakowania sprzętu RTV i AGD - wybieraj tylko te produkty, które są energooszczędne. Szczelne drzwiczki od piekarnika czy odpowiednia średnica garnków (równa średnicy palnika bądź od niej większa) mają znaczenie dla domowego budżetu.

5. **REGULARNIE ODMRAŻAJ LODÓWKĘ** - zwracaj również uwagę na to, by nie wkładać do niej ciepłych potraw.

6. **RÓB PRANIE PRZY PEŁNYM ZAŁADOWANIU PRALKI** - dzięki temu detergenty, prąd oraz woda, które zużywają się podczas jednego prania zostaną maksymalnie wykorzystane. Jeżeli pralka ma funkcję „programu oszczędnego” – korzystaj z niej, a przy lekko zabrudzonych ubraniach pomiń etap prania wstępnego.

7. **GOTUJ POD POKRYWKĄ** - potrawa szybciej się ugotuje, a Ty zużyjesz mniej gazu.

8. **USZCZELNIJ OKNA** - możesz również zamontować na ścianie za grzejnikiem folię aluminiową – ograniczysz ilość ciepła zużywanego na ogrzewanie ściany za kaloryferem. Warto także pamiętać, by niczym nie zastawiać grzejników oraz przykręcać ich zawory, gdy otwierasz okno.

By żyć bardziej ekologicznie wcale nie trzeba radykalnie zmieniać swojego postępowania, wystarczy drobna zmiana na lepsze. Niewielkie kroki pomogą znaleźć oszczędności w domowym budżecie i równocześnie przyniosą korzyści naszemu środowisku.

Odpady to substancje lub przedmioty, których pozbywamy się, zamierzamy się pozbyć lub do których pozbycia jesteśmy obowiązani.

Hierarchia postępowania z odpadami pozwala zmniejszyć obciążenie środowiska naturalnego oraz optymalnie wykorzystać cenne surowce zawarte w odpadach.

Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach wprowadza następującą hierarchię sposobów postępowania z odpadami:

Odpady, których powstaniu nie udało się zapobiec, należy w pierwszej kolejności poddać odzyskowi przygotowując do ponownego użycia lub do recyklingu, a jeżeli nie jest to możliwe należy poddać innym procesom odzysku.

1) Zapobieganie powstawaniu odpadów - zmniejszanie ilości odpadów przez ponowne użycie lub wydłużenie okresu dalszego używania produktu.

- KUPUJ PRODUKTY WYSOKIEJ JAKOŚCI

- SEGREGUJ ODPADY

- ZAGOSPODARUJ ODPADY KUCHENNE I OGRODOWE

- UNIKAJ "JEDNORAZÓWEK"

2) Przygotowanie do ponownego użycia - powtórne wykorzystywanie produktów do tego samego celu, do którego były przeznaczone.

Wiele rzeczy obecnych w domu, zamiast wyrzucać możesz powtórnie użyć, np. wykorzystaj szklane butelki, słoiki przy robieniu przetworów. Podczas zakupów zwróć uwagę nie tylko na cenę, ale również na opakowanie - kupuj produkty w opakowaniach wielorazowych, często w ich cenę wliczona jest kaucja, którą otrzymasz z powrotem.

3) Recykling - proces odzysku, w którym odpady są przetwarzane w produkty, materiały lub substancje, które można powtórnie wykorzystać.

z 35 sztuk

powstanie 1

Czy wiesz, że z przetworzonych odpadów z tworzyw sztucznych powstają płyty termoizolacyjne, wykorzystywane, na przykład do ocieplania domów, izolowania dachów oraz stabilizacji gruntu? Modne stają się meble ze starych drewnianych palet - zagościły w niejednym studiu TV.

Z PAPIERU
np. gazet

POWSTAJE

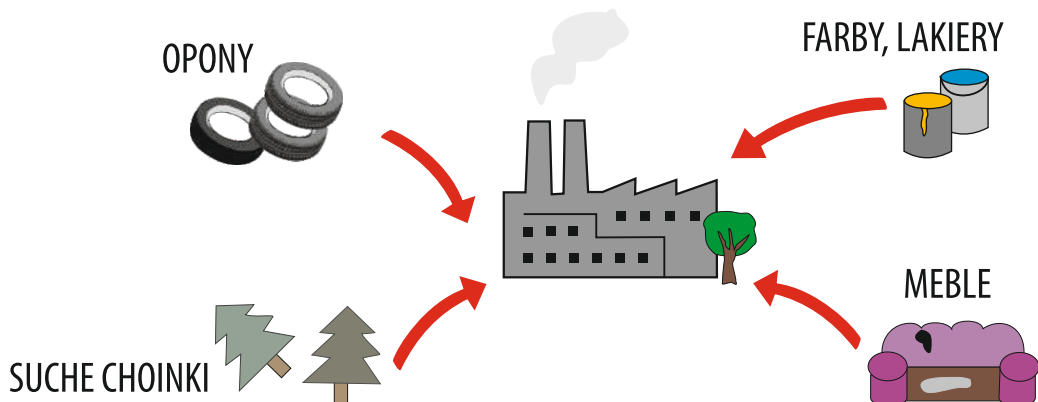
4) Inne procesy odzysku - wszystkie działania, których wynikiem jest użyteczne zastosowanie odpadów zamiast innych materiałów, które zostałyby użyte do spełnienia danej funkcji.

Odpady z tworzyw sztucznych są w coraz większym stopniu wykorzystywane do produkcji energii. W cementowniach zastępują surowce kopalne np. węgiel. Zamiast wyrzucać stare opony oddaj je do Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK), następnie zostaną one wykorzystane jako opał.

5) Unieszkodliwianie - to przetwarzanie odpadów, których nie można było poddać recyklingowi lub innemu procesowi odzysku.

Czy wiesz, że cementownie należą do jednych z najistotniejszych zakładów, które mogą być miejscem przetwarzania odpadów? W Polsce istnieje kilkanaście cementowni wyposażonych w piece pracujące nawet w 1400 °C. W takiej temperaturze można unieszkodliwić wiele substancji i związków chemicznych.

Zasady stosowane w gospodarce odpadami:

zasada bliskości - odpady w pierwszej kolejności poddaje się przetworzeniu w miejscu ich powstania, jeśli nie jest to możliwe, to powinny zostać przekazane do najbliższych miejsc, w których mogą zostać przetworzone.

zasada zanieczyszczający płaci - ten kto niszczy środowisko powinien za to zapłacić.

zasada przezroczności - jeśli istnieje podejrzenie wystąpienia zagrożenia dla ludzi i środowiska, należy go unikać.

zasada rozszerzonej odpowiedzialności producenta - każdy przedsiębiorca odpowiada za wytworzone odpady.

ZASADY POSTĘPOWANIA Z WYBRANYMI STRUMIENIAMI ODPADÓW KOMUNALNYCH

Odpady komunalne - odpady powstające w gospodarstwach domowych, a także odpady niezawierające odpadów niebezpiecznych, pochodzące od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych.

Segreguj odpady pamiętając o oddzielaniu odpadów niebezpiecznych:

- zużytych baterii i akumulatorów,
- przeterminowanych leków,
- chemikaliów (farb, lakierów),
- zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego (światłówki).

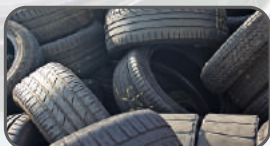
Pamiętaj także o oddzielaniu mebli i innych odpadów wielkogabarytowych, jak również odpadów remontowo-budowlanych. Tych odpadów nie wolno wyrzucać do odpadów zmieszanych.

ODPADY PROBLEMOWE

Zużyte opony - oddaj w sklepie, zakładzie motoryzacyjnym lub do PSZOK.

Meble i odpady wielkogabarytowe - oddaj podczas zbiórki organizowanej w Twojej miejscowości lub do PSZOK.

Odpady budowlane i rozbiórkowe - możesz wykorzystać do utwardzenia np. dróg lub oddaj podczas zbiórki organizowanej w twojej miejscowości albo do PSZOK.

PAPIER

Pojemniki lub worki koloru niebieskiego,
oznaczone napisem
„PAPIER”

WRZUCAMY

- * opakowania z papieru
- * karton
- * tekturę (także falistą)
- * katalogi
- * ulotki
- * prospekty
- * gazety i czasopisma
- * papier szkolny i biurowy, zadrukowane kartki
- * zeszyty, książki
- * papier pakowy, torby i worki papierowe

NIE WRZUCAMY

- * ręczników papierowych i zużytych chusteczek higienicznych
- * papieru lakierowanego i powleczonego folią
- * ubrań
- * papieru zatłuszczonego lub mocno zabrudzonego
- * kartonów po mleku i napojach
- * papierowych worków po nawozach cementu i materiałach budowlanych
- * tapet
- * pieluch jednorazowych i podpasek
- * zatłuszczonych jednorazowych opakowań z papieru i naczyń jednorazowych

zeskanuj telefonem

lub wejdź na www.naszsmieci.mos.gov.pl/jak-segregowac

SZKŁO

Pojemniki lub worki koloru białego
oznaczone napisem „SZKŁO
BEZBARWNE”, pojemniki lub worki
koloru zielonego oznaczone napisem
„SZKŁO KOLOROWE”

WRZUCAMY

- * butelki i słoiki po napojach i żywności
(w tym butelki po napojach alkoholowych i olejach roślinnych)

NIE WRZUCAMY

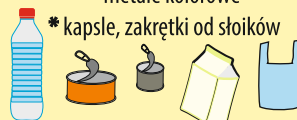
- * ceramiki
- * doniczek, porcelany
- * kryształów
- * szkła okularowego
- * fajansu
- * szkła żaroodpornego
- * zniczy z zawartością wosku
- * żarówek i świetlówek
- * reflektorów
- * szklanych opakowań po kosmetykach
- * opakowań po lekach
- * rozpuszczalnikach, olejach silnikowych
- * luster
- * szyb okiennych i zbrojonych
- * monitorów i lamp telewizyjnych
- * termometrów i strzykawek

TWORZYWO
METAL

Pojemniki lub worki koloru żółtego
oznaczone napisem
„METALE I TWORZYWA SZTUCZNE”

WRZUCAMY

- * odkręcone i zgniecione plastikowe butelki po napojach
- * nakrętki, o ile nie zbieramy ich osobno w ramach akcji dobroczynnych
- * plastikowe opakowania po produktach spożywczych
- * opakowania wielomateriałowe (kartony po mleku i sokach)
- * opakowania po środkach czystości (np. proszkach do prania), kosmetykach (np. szamponach, paście do zębów) itp.
- * plastikowe torby, worki, reklamówki
- * inne folie
- * puszki po konserwach
- * aluminiowe puszki po napojach i sokach
- * folię aluminiową
- * metale kolorowe
- * kapsle, zakrętki od słoików

NIE WRZUCAMY

- * butelek i pojemników z zawartością
- * plastikowych zabawek
- * opakowań po lekach i zużytych artykułów medycznych
- * opakowań po olejach silnikowych
- * części samochodowych
- * zużytych baterii i akumulatorów
- * puszek i pojemników po farbach i lakierach
- * zużytego sprzętu elektronicznego i AGD

Pojemniki lub worki koloru brązowego oznaczone napisem „BIO”

WRZUCAMY

- * odpadki warzywne i owocowe (w tym obierki itp.)
- * trociny i korę drzew * gałęzie drzew i krzewów
- * skoszoną trawę, liście, kwiaty

NIE WRZUCAMY

- * resztek jedzenia, zwłaszcza mięsa i kości zwierząt
- * oleju jadalnego * odchodów zwierząt * leków
- * popiołu z węgla kamiennego * drewna impregnowanego
- * płyt wiórowych i MDF * ziemi i kamieni
- * innych odpadów komunalnych (w tym niebezpiecznych)

Pojemniki lub worki w kolorze czarnym lub z napisem „ODPADY ZMIESZANE”

WRZUCAMY

- * wszystko czego nie udało się wysegregować

NIE WRZUCAMY

- * odpadów niebezpiecznych.

Nie wszyscy jesteśmy świadomi jak niebezpieczne substancje gromadzimy w naszych domach. Niesegregowane lub nieodpowiednio zagospodarowane odpady, nieodwracalnie degradują środowisko i mogą przyczyniać się do zmian o podłożu nowotworowym zarówno u ludzi, zwierząt jak i roślin. Pamiętaj, że odpadów niebezpiecznych nie można spalać, zakopywać, wyrzucać do lasu, wylewać do kanalizacji i gruntu.

To Ty odpowiadasz za stan środowiska naturalnego, w którym żyjesz.

CZY WIESZ ILE WYNOŚI ORIENTACYJNY CZAS ROZKŁADU ODPADÓW ?

RĘCZNIK PAPIEROWY	2 TYGODNIE
RESZTKI JEDZENIA	2 MIESIĄCE
PAPIER / GAZETA	6 MIESIĘCY
DYKTA	2 LATA
GUMA DO ŻYCIA	5 LAT
NIEDOPALEK PAPIEROSA	5 LAT
NYLON	35 LAT
STYROPIANOWY KUBEK	50 LAT
GUMOWA PODESZWA	65 LAT
METALOWA KONSERWA	80 LAT
PUSZKA ALUMINIOWA	160 LAT
REKLAMÓWKA FOLIOWA	300 LAT
PLASTIKOWA BUTELKA	500 LAT
SZKŁO	NIE ROZKŁADA SIĘ

Przeterminowane leki - przekaz do aptek prowadzących zbiórkę przeterminowanych leków lub do PSZOK.

Chemikalia - przekaz do punktów ich sprzedaży lub do PSZOK.

Akumulatory - oddaj w sklepie lub do PSZOK. Czy wiesz, że w przypadku zakupu nowego akumulatora powinienes oddać zużyty akumulator, inaczej sprzedawca pobierze opłatę w wysokości 30 zł?

Zużyte baterie - przekaz do punktów ich sprzedaży lub do specjalnych pojemników w szkołach, biurach, urzędach etc.

Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny (ZSEIE) - przekaz do punktów ich sprzedaży, oddaj podczas zbiórki organizowanej w twojej miejscowości lub zanieś do PSZOK. Czy wiesz, że za nieprawidłowe pozbywanie się ZSEIE grozi kara grzywny 5000 zł?

zeskanuj

lub wejdź na www.naszemieci.mos.gov.pl/segregacja

WPŁYW NA ŻYCIE I ZDROWIE LUDZI ORAZ ŚRODOWISKO W PRZYPADKU NIEWŁAŚCIWEGO POSTĘPOWANIA Z ODPADAMI KOMUNALNYMI

Spalając odpady na własną rękę wytwarzasz trujący dym, który zanieczyszcza atmosferę związkami metali ciężkich (kadm, rtęć, tytan, arsen, kobalt, nikiel, selen, ołów, chrom). Dym taki zawiera również szkodliwe tlenki: węgla, azotu, siarki; związki chloru, a także rakotwórcze związki zwane dioksynami.

Co możemy spalać w naszych piecach??

* **opakowania z drewna** (oprócz tych pokrytych impregnatami i powłokami ochronnymi), * **papier i tekturę** (ale nie bielone związkami chloru i z kolorowymi farbami) * **drewno z remontów i demontażu** obiektów budowlanych (nie może być zanieczyszczone impregnatami i powłokami ochronnymi).

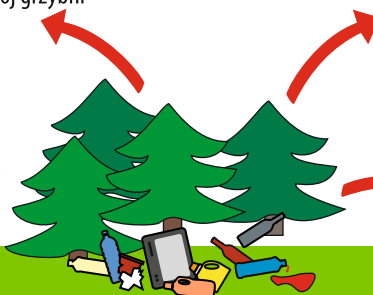
NIE WYRZUCAJ ODPADÓW DO LASU!!!

Skoszona trawa niszczy runo leśne i hamuje rozwój grzybni

Substancje chemiczne wyciekające z odpadów zatrują organizmy gryzoni i małych zwierząt np. jeży

Zjadane przez zwierzęta opakowania i folie powodują zaburzenia układu pokarmowego, a nawet śmierć

Odłamki szkła lub kawałki metalu okaleczają zwierzęta

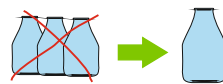

Przykładowe zanieczyszczenia	Wpływ na życie i zdrowie ludzi	Wpływ na środowisko naturalne
SPALANIE ODPADÓW W PALENISKACH DOMOWYCH		
dwutlenek siarki	* powoduje trudności w oddychaniu	* zamieranie liści u roślin, * zakwaszanie i zasalenie gleb w efekcie obumieranie roślin
tlenek azotu	* podrażnia i uszkadza płuca, * wywołuje śmiertelne zapalenie płuc	* uszkadza liście roślin, * podwyższa zawartość azotanów u roślin
tlenek węgla	* wiąże czerwone krwinki hamując transport tlenu, prowadzi do śmiertelnego zatrucia, * uszkadza układ nerwowy	* śmiertelna trucizna dla zwierząt
pył	* wywołuje choroby nowotworowe, * uszkadza układ pokarmowy i oddechowy	* odkłada się w glebie i osadach dennych, powodując śmierć ryb i owadów
PORZUCANIE ODPADÓW NA „DZIKICH WYSYPISKACH”		
arsen	* wywołuje choroby nowotworowe układu oddechowego, skóry i narządów wewnętrznych	* zaburzenia wzrostu i rozwoju roślin
bar	* hamuje proces mineralizacji kości, powoduje niedowład mięśni i trudności w oddychaniu	* zaburzenia wzrostu i rozwoju roślin
kadm	* niekorzystnie wpływa na układ krążenia, powoduje anemię, choroby kości, uszkodzenia nerek, choroby nowotworowe	* zaburzenia w fotosyntezie * wykazuje działanie mutagenne
nikiel	* wywołuje alergie i choroby nowotworowe	* zaburzenia w fotosyntezie i wiązaniu azotu
miedź	* nadmiar wywołuje bezsenność, wypadanie włosów, objawy depresji	* zaburzenia metabolizmu roślin
ołów	* zaburza działanie układu krwiotwórczego i nerwowego, wywołuje uszkodzenia nerek, wątroby i serca	* zaburzenia wzrostu i rozwoju roślin
rtęć	* wywołuje choroby nowotworowe, uszkadza mózg i układ nerwowy, powoduje zaburzenia słuchu, wzroku, mowy, deformację kości	* zaburzenia wzrostu i rozwoju roślin

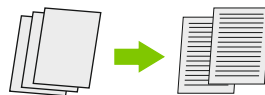

1. Kupuj produkty, które nie posiadają zbędnych opakowań, wybieraj jedno duże zamiast kilku małych

2. Kupuj napoje, pożywienie, środki chemiczne w opakowaniach, które można zwrócić lub ponownie napełnić

3. Racjonalnie korzystaj z papieru - drukuj po obu stronach kartki

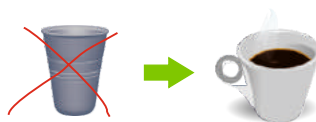
4. Nie przyjmuj nieadresowanej korespondencji oraz ulotek reklamowych

5. Kupuj baterie nadające się do ładowania (tzw. akumulatorki) zamiast baterii jednorazowych

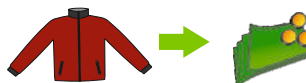
6. Wybieraj energooszczędne urządzenia klasy A+++

7. Unikaj jednorazowych kubków, talerzy, sztućców i ręczników

8. Używaj toreb wielokrotnego użytku

9. Sprzedaj, wymień lub oddaj zużyłą odzież, obuwie

10. Nadaj drugie życie starym przedmiotom np. z ubrań można zrobić zabawki dla dzieci

11. Nie marnuj żywności. W UE co roku marnotrawione jest 90 mln ton żywności rocznie, co daje 180 kg na osobę. 100 osób może zaoszczędzić 18 000 kg jedzenia !!!

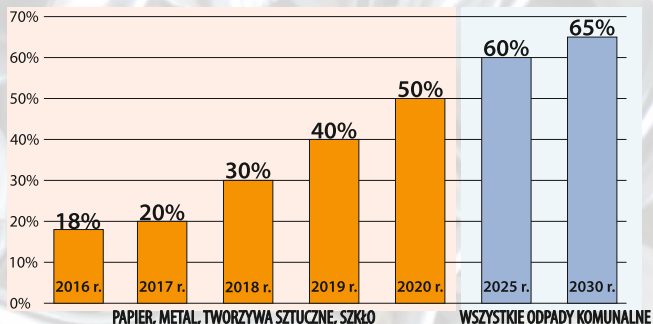
12. Czytaj etykiety na produktach i świadomie podejmuj decyzje konsumenckie. Kupuj tylko to, czego potrzebujesz

Pamiętaj wybory każdego człowieka mają znaczenie oraz wpływ na jego najbliższe otoczenie !!!

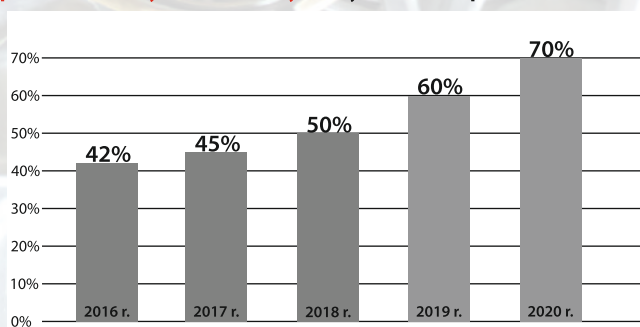
zeskanuj

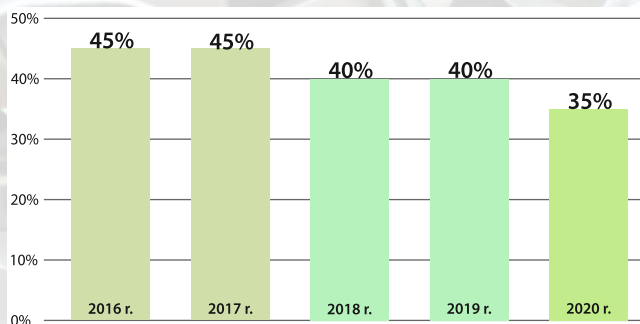
- osiągnięcie wymaganych poziomów recyklingu i przygotowania do ponownego użycia **odpadów komunalnych**

- osiągnięcie wymaganych poziomów recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami, **odpadów budowlanych i rozbiórkowych** innych niż niebezpieczne

- ograniczenie masy **odpadów komunalnych ulegających biodegradacji** przekazywanych do składowania

- ograniczenie marnotrawienia żywności

- oddzielne gromadzenie bioodpadów

Czy wiesz, że ... ?

* Mitem jest przekonanie, że posegregowane odpady trafiają do jednej śmieciarki, która wszystko miesza i nasz wysiłek idzie na marne – TO SIĘ ZMieniŁO !!

* Szkło i aluminium podlegają recyklingowi w 100%. Wykorzystując powtórnie jedną szklaną butelkę oszczędzasz 1100W. Tyle energii wystarczy, by oglądać telewizję przez 5,5 godziny!

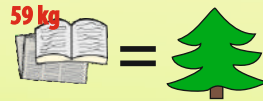
* Plastik może być przetwarzany na ubrania specjalistyczne lub sportowe. Powstają z niego także namioty, plecaki czy buty.

* Karton po soku ma wartość energetyczną, która pozwala zasilić 40 W żarówkę przez 1,5 godziny.

* Aby uratować jedno drzewo, wystarczy 59 kg makulatury.

* Nie powinno się myć opakowań, o ile gmina wyraźnie tego nie zaleca. Opakowania należy jednak opróżnić (nie wyrzucać w połowie pełnego słoika z dżemem). UWAGA!!! Jeśli w Twojej gminie odpady z tworzyw sztucznych są zbierane łącznie z papierem, wówczas wskazane jest opróżnianie i oczyszczanie pojemników po płynnej lub półpłynnej żywności.

Do opracowania broszury wykorzystano poniższe źródła:

<http://ekoszyk.mos.gov.pl/w-domu/wnetrze/eko-sposoby-na-oszczedzanie-energii-domu/>

http://archiwum.ekoportal.gov.pl/prawo_dokumenty_strategiczne/ochrona_srodowiska_w_polsce_zagadnienia/Odpady/OgolneZasadyPostepowaniazOdpadami.html#down_5 Autor: Monika Sklarzewska

www.naszemiesci.mos.gov.pl

www.naszemiesci.mos.gov.pl/sens-recyklingu

<http://pigo.org.pl>

<http://www.greenlynx.pl/index.php/gospodarka-odpadami>

Krajowy plan gospodarki odpadami KPGO 2022 (M.P. z 2016 r., poz. 784)

<http://eko-edukacja.org.pl/konsument/?dzial=3&kat=14>

<http://ekoszyk.mos.gov.pl>

<http://www.rewolucjawsmieciach.pl/baza-wiedzy/odpady/postepowanie-z-odpadami/>

http://www.gios.gov.pl/stansrodowiska/gios/pokaz_artykul/pl/front/raport_regionalny/swietokrzyckie

Dofinansowano ze środków:
**Wojewódzkiego Funduszu
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
w Kielcach**

Niniejsza broszura jest realizacją zadania pn. „Kampania promująca sens hierarchii postępowania z odpadami, w tym mniej konsumpcyjny styl życia” wynikającego z Krajowego programu zapobiegania powstawaniu odpadów przyjętego przez Radę Ministrów w dniu 26.06.2014 r.